

PROGRAM ZDRAVSTVENO OPISMENJAVANJE I ZDRAVI ŽIVOTNI STILOVI ZA ROME U ROMSKIM NASELJIMA

za lokalne romske edukatore i posrednike

- **Modul 5 – Zdrav način života**
- **Poglavlje 2: Zdrava prehrana**

SAŽETAK:

Što definira zdravu prehranu?

Opći pojmovi i individualni pristupi.

Kulturološki pristupi brizi za zdravlje pravilnom prehranom i prehranom.

Co-funded by
the European Union

PREGLED Modula V: Zdrav način života

HEALTHY LIFESTYLE

Zdrav životni stil

Pojam i definicije zdravog načina života. O čemu se radi? Istraživanje šest temeljnih stupova zdravog načina života.

Zdrava prehrana

Što definira zdravu prehranu? Opći pojmovi i individualni pristupi. Kulturološki pristupi brizi za zdravlje pravilnom prehranom i prehranom.

Aktivan način života kao osnova zdravog življenja

Briga za tjelesno i psihičko zdravlje vježbanjem. Prilagođeni pristup aktivnom načinu života. Usklađivanje tjelesnih aktivnosti s emocionalnim potrebama i svakodnevnim životnim okruženjem.

Emocionalno i tjelesno blagostanje

Istraživanje međupovezanosti između tjelesnog i emocionalnog blagostanja. Tjelesno i emocionalno blagostanje kao vještina koja se uči.

H2O
HELP TO OPPORTUNITIES

**PROGRAM
ZDRAVSTVENO
OPISMENJAVANJE I
ZDRAVI ŽIVOTNI STILOVI
ZA ROME U ROMSKIM
NASELJIMA**

**MODUL V
Poglavlje 2: Zdrava
prehrana**

Co-funded by
the European Union

Zdrava prehrana: O čemu se radi?

- Zdrava prehrana nije samo ono što jedete; to je način konzumacije namirnica koje tijelu osiguravaju esencijalne hranjive tvari, održavaju optimalno zdravlje i smanjuju rizik od kroničnih bolesti.
- Podrazumijeva uravnotežen unos ugljikohidrata, bjelančevina, masti, vitamina i minerala.
- Zdrava prehrana pomaže u zaštiti od pothranjenosti u svim oblicima, kao i od nezaraznih bolesti, uključujući dijabetes, bolesti srca, moždani udar i rak.
- Nezdrava prehrana i nedostatak tjelesne aktivnosti vodeći su globalni rizici za zdravlje.
- Praksa zdrave prehrane počinje rano u životu – dojenje potiče zdrav rast i poboljšava kognitivni razvoj, a može imati dugoročne zdravstvene prednosti kao što je smanjenje rizika od prekomjerne težine ili pretilosti i razvoja bolesti kasnije u životu.

Zdrava hrana, zdraviji svijet: Edukativni video

- <https://www.youtube.com/watch?v=XMcab1MFaLc>

Ključne komponente:

- **Ravnoteža:** Uključuje sve skupine namirnica u odgovarajućim omjerima.
- **Raznolikost:** Raznolika hrana za niz hranjivih tvari.
- **Umjerenost:** kontrolirane veličine porcija kako bi se spriječilo pretjerano uživanje.

Gustoća hranjivih tvari: naglašava hranu bogatu esencijalnim nutrijentima.

Smanjite prerađenu hranu: Smanjuje visoko prerađenu hranu.

Hidratacija: naglašava pravilan unos vode.

Prilagodba: Prilagodljivo preferencijama i ograničenjima.

Održivost: Pogodno za dugoročno zdravlje.

Utemeljeno na dokazima: Na temelju znanstvenih istraživanja i preporuka.

Ključne činjenice o zdravoj prehrani

- Energetski unos (kalorija) treba biti u ravnoteži s potrošnjom energije. Kako bi se izbjeglo nezdravo debljanje, ukupna masnoća ne smije premašiti 30% ukupnog energetskog unosa.
- Unos zasićenih masti trebao bi biti manji od 10% ukupnog energetskog unosa, a unos trans-masti manji od 1% ukupnog energetskog unosa, uz pomak u potrošnji masti od zasićenih masti i trans-masti prema nezasićenim mastima, prema cilj eliminacije industrijski proizvedenih trans-masti.
- Ograničenje unosa slobodnih šećera na manje od 10% ukupnog energetskog unosa dio je zdrave prehrane. Predlaže se daljnje smanjenje na manje od 5% ukupnog energetskog unosa za dodatne zdravstvene prednosti.
- Održavanje unosa soli na manje od 5 g dnevno pomaže u sprječavanju hipertenzije i smanjuje rizik od srčanih bolesti i moždanog udara kod odrasle populacije.

HEALTHY FOOD PYRAMID

SWEETS FOODS
RARELY

FAT FREE DAIRY
*Less Than 10%
of Calories*

**AVOCADO,
SEED, AND NUTS**
10-40% Of Calories

**FRUITS
BEANS/LEGUMES**
30-40% Of Calories

VAGETABLES
*30-60%
Of Calories*

Fokus na hranjive tvari: naglašavanje hrane bogate hranjivim tvarima.

Uravnoteženi unos: Održavanje uravnotežene prehrane.

Kontrola porcija: praćenje veličine porcija.

Cjelovita hrana: odabir neprerađenih opcija.

Raznolikost je važna: diverzificirajte svoj izbor.

Ostanite hidrirani: Pijte dovoljno vode.

Pažljivo hranjenje: oslušajte svoje tijelo.

Umjerenost: Umjereno uživanje u poslasticama.

Personalizirano: Prilagodba vašim jedinstvenim potrebama.

Dugotrajna obveza: to je doživotno putovanje.

Individualni pristupi

Individualne prehrambene potrebe variraju

- Čimbenici koji utječu na izbor prehrane:
- Dob: Prehrambeni zahtjevi se mijenjaju tijekom života
- Spol: Muškarci i žene mogu imati različite potrebe za hranjivim tvarima

Razina aktivnosti: Aktivne osobe zahtijevaju drugačije dijeta

Naglasite važnost prilagođavanja prehrane individualnim potrebama

Značaj kulture

- Kultura duboko oblikuje naše prehrambene izbore.
- Prehrambene tradicije, vjerovanja i društveni običaji su važni.
- Jedinstveni kulturološki zdravstveni pristupi

Različite kulture imaju različite perspektive prehrane:

- Azijat: Ravnoteža i začini.
- Mediteran: maslinovo ulje, voće i društveni obroci.
- Autohtona: lokalna, održiva cjelovita hrana.
- Zapadnjaci: praktična i prerađena hrana, s zdravstvenim implikacijama.

Zdravstvene implikacije

- Razumijevanje kulture prehrane ključno je za zdraviju prehranu.
- Kulturološki kompetentna zdravstvena skrb pomaže prilagođenim savjetima o prehrani.
- Promicanje raznolikih izbora hrane potiče inkluzivnost i svijest o zdravlju.

Izazovi i mogućnosti

- Usklađivanje kulturnih preferencija s modernom prehranom je izazovno.
- Mogućnosti leže u međukulturalnom učenju i globalnom pristupu zdravlju i prehrani.

Kulturni utjecaji na zdravu prehranu

- Kulturna raznolikost utječe na vrste hrane koju ljudi konzumiraju i njihove prehrambene navike.
- Tradicionalna hrana često je duboko ukorijenjena u kulturni identitet i ima jedinstvene nutritivne kvalitete.
- Metode i tehnike kuhanja razlikuju se među kulturama, utječući na hranjivu vrijednost obroka.
- Običaji povezani s prehranom, poput zajedničkog blagovanja ili vjerskih običaja, utječu na odabir hrane.
- Razumijevanje kulturnih utjecaja može pomoći u promicanju zdravije prehrane i poštivanja različitih prehrambenih tradicija.

Tradicionalna zdrava prehrana

Primjeri tradicionalne zdrave prehrane:

- Mediteran: Voće, povrće, maslinovo ulje. Nizak rizik od bolesti srca.
- Japanci: riba, riža. Niska stopa pretilosti i srčanih bolesti.
- Indijski: začini, mahunarke. Nizak dijabetes i hipertenzija.
- Inuiti: Riba, kit. Omega-3, Arktičko zdravlje.
- Na biljnoj bazi (Okinava): slatki krumpir. Dugovječnost.

Zdravstvene dobrobiti:

- Bogat hranjivim tvarima i uravnotežen.
- Smanjen rizik od kronične bolesti.
- Povećana dugovječnost.
- Slavi kulinarsku raznolikost.

Adaptacija i fuzija

- **Prilagodba tradicionalne prehrane:** ljudi i kulture mijenjaju tradicionalnu prehranu kako bi odgovarala modernom životu, prilagođavajući sastojke i metode kuhanja kako bi odgovarali zauzetim rasporedima, prehrambenim potrebama i dostupnosti sastojaka.
- **Kulturna fuzija (fusion):** Fusion kuhinje spajaju elemente iz više kultura, stvarajući jedinstvena kulinarska iskustva potaknuta globalizacijom i kulturnom razmjenom.

Uravnotežena prehrana

Veliki igrači – hranjivi sastojci (makronutrijenti):

- Ugljikohidrati: daju energiju (poput žitarica i voća).
- Proteini: Pomažu pri rastu i mišićima (nalaze se u mesu i grahu).
- Masti: potrebne za energiju i stanice (poput orašastih plodova i ulja).

Sićušni heroji - hranjivi sastojci (mikronutrijenti):

- Vitamini: Svaki ima poseban zadatak, poput vitamina C za održavanje zdravlja.
- Minerali: Pomažu u stvarima poput jakih kostiju (kalcij) i kisika (željezo).

MACRONUTRIENTS

A SIMPLE GUIDE TO MACROS

CARBOHYDRATES

PROTEINS

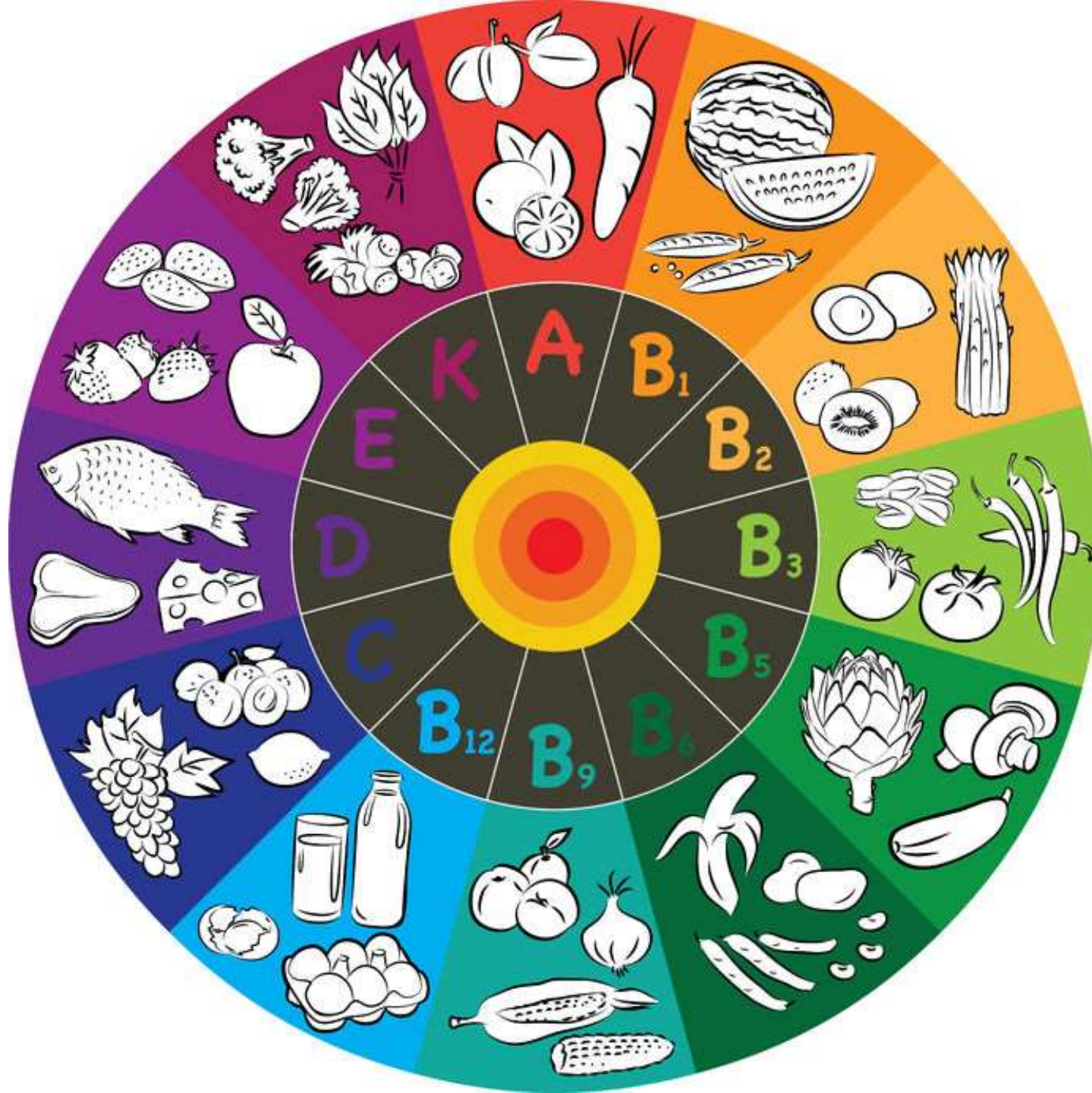
FATS

Mikronutri jenti

Co-funded by
the European Union

Hrana bogata hranjivim tvarima

Hrana bogata hranjivim tvarima ključna je za zdravu prehranu, pružajući obilje vitalnih hranjivih tvari bez viška kalorija.

Primjeri ove hrane i njihove nutritivne vrijednosti uključuju:

- Lisnato povrće: bogato vitaminima A, C i K, plus mineralima poput željeza i kalcija.
- Bobičasto voće: prepuno antioksidansa, vlakana i vitamina.
- Losos: izvor omega-3 masnih kiselina i esencijalnih nutrijenata korisnih za srce.
- Mahunarke: visok sadržaj proteina, vlakana i bitnih vitamina i minerala.
- Orašasti plodovi i sjemenke: osiguravaju zdrave masti, proteine i razne hranjive tvari.
- Cjelovite žitarice: bogate složenim ugljikohidratima, vlaknima i esencijalnim vitaminima i mineralima.

Co-funded by
the European Union

NUTRIENT

NUTRIENT DENSE FOODS

FOODS THAT ARE HIGH IN NUTRIENTS
BUT RELATIVELY LOW IN CALORIES

HIGH IN

ESSENTIAL AMINO ACIDS
ESSENTIAL FATTY ACIDS
VITAMINS MINERALS
ANTIOXIDANTS
FIBER

DENSITY

CALORIE DENSE FOODS

FOODS THAT ARE HIGH IN CALORIES
BUT ARE LACKING NUTRIENTS

HIGH IN

ADDED SUGARS
SODIUM
CALORIES
SATURATED FAT

Razumijevanje oznaka hrane (I)

- **Kalorije:** Ukupan broj kalorija po porciji. Označava količinu energije koju hrana daje. Razmatranje ciljeva dnevnog unosa kalorija važno je kada se procjenjuje ovaj broj.
- **Veličina posluživanja:** Određuje veličinu porcije za informacije o nutritivnoj vrijednosti. Obraćanje pozornosti na veličinu porcije, jer ona utječe na ukupne hranjive tvari koje konzumirate, ključno je. Porcije se moraju usporediti s veličinom posluživanja kako bi se izračunao stvarni unos.
- **Dnevne vrijednosti:** prikazane kao postotak (%). Predstavlja doprinos hranjivih tvari po porciji dnevnoj prehrani (obično se temelji na prehrani od 2000 kalorija). Težite nižim postocima zasićenih masti, natrija i dodanih šećera od velike je važnosti.
- **Hranjive tvari:** Traženje esencijalnih nutrijenata poput vitamina, minerala, vlakana i proteina igra glavnu ulogu u osiguravanju dovoljne količine vitamina i minerala, ciljajući na veće postotke u tim područjima.

Razumijevanje oznaka hrane (II)

- **Popis sastojaka:** Navodi sastojke silaznim redoslijedom količine. Opreznost u pogledu nezdravih aditiva, konzervansa ili visokog sadržaja šećera pri vrhu popisa ne smije se zanemariti.
- **%DV (Postotak dnevne vrijednosti):** pomaže u procjeni ima li hrana visok ili nizak udio hranjivih tvari. 5% ili manje je nizak; 20% ili više je visoko. Sjajno je koristiti ovo kao smjernicu za donošenje zdravih izbora.
- **Dodatne informacije:** Neke oznake uključuju dodatne pojedinosti poput upozorenja o alergenima. Ako netko ima alergije ili posebne prehrambene potrebe, dobro je pažljivo pregledati ovaj odjeljak.
- **Fusnota:** pruža kontekst za %DV, objašnjavajući da se temelji na dijeti od 2000 kalorija. Prilagodba vaših zahtjeva na temelju vašeg osobnog unosa kalorija bit će izvrstan dodatak osiguravanju uspješnog ispunjavanja postavljenog cilja.

**Kako spremiti
zdravi tanjur:
Edukativni video**

How to Create a Healthy Plate

 KAISER PERMANENTE®

- https://www.youtube.com/watch?v=Gmh_xMMJ2Pw

Co-funded by
the European Union

PROGRAM ZDRAVSTVENO OPISMENJAVANJE I ZDRAVI ŽIVOTNI STILOVI ZA ROME U ROMSKIM NASELJIMA

Modul 5 – Zdrav način života Poglavlje 2: Zdrava prehrana

ZAKLJUČCI

Globalna važnost zdrave prehrane za javno zdravlje, s naglaskom na kulturno poštovanje i dobrobit pojedinca.

To je globalni imperativ koji promiče bolje zdravlje i bolji svijet.

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

PROGRAM ZDRAVSTVENO OPISMENJAVANJE I ZDRAVI ŽIVOTNI STILOVI ZA ROME U ROMSKIM NASELJIMA

H2O
HELP TO OPPORTUNITIES

HELP TO OPPORTUNITIES - H2O
2021-1-SI01-KA220-ADU-000033626

